

Nr 41.

Av herrar **Sylwan** och **Hölmström**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å läskedrycker, m. m.*

Enligt det i propositionen nr 81 framlagda förslaget till förordning om skatt å läskedrycker skall skattesatsen uttagas med 10 öre per liter. Vid valet av denna skattesats ha de statsfinansiella synpunkterna varit utslagsgivande. Huruvida en dylik relativt hög skatt kommer att tillföra statskassan största möjliga inkomst är likväl ovisst och beror bl. a. av det sätt, varpå konsumtionen påverkas av det genom beskattningen höjda priset. I propositionen har härvid räknats med en omsättningsminskning av 15 %.

Olika omständigheter tala emellertid för att konsumtionsminskningen vid en dylik skatteavvägning torde bli avsevärt större. Såsom erfarenheten visar, utövar utom priset jämväl andra omständigheter och främst inkomstförhållandena ett bestämmande inflytande på förbrukningen av läskedrycker. För närmare belysning härav har efter industristatistiken i Bil. A. sammanställts vissa uppgifter rörande läskedryckstillverkningen åren 1924—1938. På sätt härav framgår, har konsumtionen ökat mera till vissa tider än till andra, vilket påtagligt sammanhänger med den under goda konjunkturer inträdda allmänna inkomstförbättringen. Under krisåren 1931—1933 förblev konsumtionen i stort sett oförändrad. Till detta jämförelsevis gynnsamma resultat torde ha bidragit, att konsumtionen stöddes av samtidigt vidtagna systematiska prisnedsättningar. I nuvarande läge, då osäkerheten för framtiden, den begynnande prisstegringen, den skärpta beskattningen och den på vissa områden stagnerade näringsverksamheten tvingar till inskränkningar i livsföringen, kan emotses, att konsumtionen, alldeles oberoende av det genom beskattningen höjda priset, kommer att nedgå. I själva verket har en dylik minskning i omsättningen redan inträtt. Vid en nu företagen stickprovsundersökning, vilken omfattat c:a $\frac{1}{2}$ av årsproduktionen, har sålunda visat sig, att läskedryckstillverkningen efter krigsutbrottet i jämförelse med samma tid föregående år gått genomsnittligt tillbaka med över 15 % och för enskilda företag med ända till 40 %. Då den fulla verkan av de ändrade inkomstförhållandena ännu icke gjort sig gällande, torde sålunda böra räknas med en omsättningsminskning, som redan på denna grund är större än den i propositionen förutsedda.

Därest beskattningen icke skall få mindre önskvärda verkningar synas vidare vissa andra omständigheter böra uppmärksammas. Ett angeläget önskemål är, att priset å läskedrycker genom beskattningen icke stegras utöver skattens belopp. En förutsättning härför är emellertid att omsättningsminskningen icke tager sådan omfattning att relationen mellan tillverkningens fasta och rörliga kostnader avsevärt förskjutes. Då konsumtionen redan

nu av andra skäl är på tillbakagång samt råvaror och kostnader äro i stigande, kan ett dylikt resultat icke anses helt uteslutet. Ett belysande exempel på läskedryckskonsumtionens känslighet i ett dylikt läge utgör den i Tyskland vid konjunkturomslaget år 1930 införda läskedrycksbeskattningen. Med hänsyn till de då försämrade konjunkturförhållandena sattes skatten till ett relativt lågt belopp, 5 pfg per liter för mineralvatten och 10 pfg per liter för lemonad, men ej dess mindre blevo verkningarna förödande. Konsumtionen föll med c:a 60 % och tillverkningen gick vid olika företag ned med 50 à 80 %. Skatten, som beräknats giva en inkomst å 35 milj. Rm, inbringade de båda år, den bibehölls, endast 15 resp. 12.5 milj. Rm. I samma riktning gå även erfarenheterna från Norge, trots det att skatten därstädes infördes i en uppåtående konjunktur. På grund av läskedryckskonsumtionens betydande elasticitet föreligger sålunda alltid risk, att en hög beskattning framtvingar en fördyring med mer än skattens belopp. Påtagligt torde därför vara, att det statsfinansiella resultatet genom en dylik skatteavvägning ogynnsamt påverkas på icke avsett sätt. Sättes skatten åter lägre, ökas därmed möjligheterna att genom motåtgärder möta prisfördyringen och därigenom hejda konsumtionsminskningen.

Enligt uppgift i propositionen uppgår tillverkningspriset i Stockholm f. n. för kolsyrat vatten till 11 resp. 16 öre per flaska om 400 resp. 800 gram, samt för sockerdricka till 13 resp. 20 öre per flaska om 333 resp. 800 gram. Med tillägg av skatten kommer priset att ökas med 36 à 50 resp. 25 à 40 %. Särskilt å hushållskonsumtionen, vilken nu omfattar den större delen av den sammanlagda tillverkningen och i storstäderna 70—80 % därav, torde en prisstegring av denna omfattning medföra minskning.

Med hänsyn till här berörda omständigheter torde kunna ifrågasättas, huruvida icke samma finansiella resultat skulle kunna vinnas med en lägre skattesats. Vid övervägande av denna fråga kan den beräknade skatteintäkten likväl icke vara ensamt avgörande. Då en större omsättning ger större sysselsättning, är en lägre skatt alltid liktydig med flera skattebetalare och färre understödstagare. Vid en större omsättning torde även kunna antagas, att företagen själva skola visa större beskattningsbara inkomster. Enligt verkställda beräkningar torde de skatter dessa företag och de däri anställda f. n. utgöra till stat och kommun kunna uppskattas till 2 milj. kronor. Till stöd för en lägre skattesats talar också att de sociala skadeverkningarna av denna beskattning icke onödigtvis böra skärpas. Från dessa utgångspunkter synes den föreslagna skatten ej lämpligen böra utgå med högre belopp än 6 öre per liter. Vid denna skattesats torde förutsättningar finnas för att industrien kan påtaga sig en del av skatten, varför omsättningsminskningen kan beräknas till 20 à 25 procent. Å den antagna konsumtionen 76 milj. liter skulle skatteintäkten i så fall bli 3.6 à 3.4 milj. kronor. Vid 10 öres skatt torde omsättningsminskningen bli sådan, att den medför en relativ ökning av industriens produktionskostnader. Prisförhöjningen kan därvid bli större än skatten och en konsumtionsminskning av 40 à 45 % icke utesluten. Den nominella skatteintäkten skulle i så fall visserligen komma att

uppgå till 4.6 å 4.2 milj. kr. men den reella behållningen bli lägre genom industriens väsentligt försämrade sysselsättningsgrad och räntabilitet.

Vid läskedrycksskattens utformning har på sätt propositionen ger vid handen vissa betänkligheter framförts mot skattens uttagande efter deklara-tionsförfarande. Ehuru dessa betänkligheter icke sakna fog synas de i nu-varande statsfinansiella läge ej böra vara avgörande. Med denna inställ-ning saknas däremot anledning att genom skattefrihet lämna den s. k. egen-tillverkningen möjlighet till en ur alla synpunkter föga önskvärd utveckling. För att förebygga ett kringgående av läskedrycksbeskattningen, synes därför angeläget att såsom i propositionen övervägts införa en kompletterande skatt å kolsyra. I detta syfte torde böra stadgas att fabrikant, som försäljer kol-syra till annan än i läskedrycksförordningen avsedd tillverkare, för sådan kolsyra skall erlägga skatt med 3 kronor per kg. Därvid bör åligga kolsyre-fabrikant att varje månad upprätta och till kontrollstyrelsen insända dekla-ration angående den mängd kolsyra som under månaden försålts för sådant ändamål. Beträffande kontrollen i övrigt torde de i läskedrycksförordning-
en 2—4 samt 7 och 8 §§ meddelade bestämmelser i tillämpliga delar böra gälla.

Med hänvisning till det anförda hemställs, att riksdagen måtte besluta,

att skatten å läskedrycker fastställs att utgå med 6 öre per liter,

att särskild skatt å kolsyra i enlighet med förutnämnda grunder skall utgå med 3 kronor per kg., samt

att härav påkallade ändringar och tillägg vidtagas i tull-taxan.

Stockholm den 5 december 1939.

Eilif Sylwan.

Nils Holmström.

Bilaga A.

Tillverkning av mineralvatten och läskedrycker.

	företag	A n t a l arbetsställen	Tillverkning 1,000 l	Värde kr.
1924.....	—	—	26,221	11,440,259
1925.....	—	—	30,286	13,141,021
1926.....	72	276	30,912	13,237,494
1927.....	75	319	32,678	13,757,237
1928.....	72	340	32,131	13,781,843
1929.....	76	343	37,037	15,341,738
1930.....	80	356	44,766	18,216,705
1931.....	78	331	44,068	16,846,348
1932.....	74	335	46,012	17,182,125
1933.....	78	342	44,256	16,117,252
1934.....	89	349	48,611	17,225,323
1935.....	89	370	53,476	18,614,368
1936.....	87	381	57,815	20,246,633
1937.....	90	410	65,532	23,049,103
1938.....	—	—	(71,000)	(25,000,000)